

Stenogrammid

IX Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 08.10.2001, 15:00

Toimetatud

Eelnõu menetlustähtaja pikendamine

1. Päevakorra kinnitamine

2. Vabariigi Presidendi Lennart Meri kõne

3. Vabariigi Presidendi Arnold Rüütli ametivanne ja kõne

4. Teated

15:00 Eelnõu menetlustähtaja pikendamine

15:00 Aseesimees T. Kelam

Lugupeetud Riigikogu, ekstsellentsid ja külalised, valitsuse liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärku neljanda töönädala esmaspäevast istungit. Nagu meil on tavaks, võtab juhatus kõigepealt vastu uusi eelnõusid või arupärimisi Riigikogu liikmetelt. Valitsus täna eelnõusid üle ei anna. Ekraan on tühi. Kellelgi ei ole soovi eelnõusid üle anda. Kolleegid, palun sooritame kohaloleku kontrolli! Registreerunud on 86 Riigikogu liiget, puudub 15. Lugupeetud kolleegid! Meil on ees hääletamine. Põhiseaduskomisjon on palunud pikendada eelnõu 571 esimese ja teise lugemise vahelist tähtaega. Eelnõu 571 on Vabariigi Valitsuse algatatud avalik-õiguslike rahaliste nõuete sundtäitmise seaduse eelnõu. Esimese ja teise lugemise vahelist tähtaega palutakse pikendada täiskogu VI istungjärku 12. töönädala lõpuni. Ma panen selle ettepaneku hääletusele. Lugupeetud Riigikogu! Panen hääletusele põhiseaduskomisjoni ettepaneku pikendada eelnõu 571 esimese ja teise lugemise vahelist tähtaega täiskogu VI istungjärku 12. töönädala lõpuni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!Hääletustulemused Selle ettepaneku poolt anti 70 häält, vastu ei olnud keegi, 16 jäid erapooletuks. Eelnõu 571 esimese ja teise lugemise vahelist tähtaega on pikendatud.

1. 15:00 Päevakorra kinnitamine

15:00 Aseesimees

Meil on ees veel käesoleva töönädala päevakorra kinnitamine. Majanduskomisjon on palunud teha projektis kaks muudatust. Nimelt palub majanduskomisjon arvata kolmapäevasest päevakorrast välja projektis olevad esimese ja teise punkti, st eelnõud 638 ja 639. Juhatus on sellega nõus. Kas on muid täiendusi või proteste päevakorra kohta? Näib, et ei ole. Kas võime panna nädala päevakorra nende muudatustega hääletamisele? Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele täiskogu VI istungjärku neljanda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!Hääletustulemused Poolt anti 84 häält, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. VI istungjärku neljanda töönädala päevakord on kinnitatud. Lugupeetud kolleegid, me ootame ära Vabariigi Presidendi ja valitud presidendi saabumise, enne kui läheme edasi oma esmaspäevase päevakorraga.

2. 15:00 Vabariigi Presidendi Lennart Meri kõne

15:00 Esimees T. Savi

Austatud Riigikogu! Lugupeetud Vabariigi President Lennart Meri abikaasaga! Lugupeetud valitud president Arnold Rüütel abikaasaga! Härra peaminister, ministrid, ekstsellentsid, külalised, daamid ja härrad! Alustame Eesti Vabariigi presidendi ametisse astumise pidulikku protseduuri. Vabariigi President Lennart Meri, palun teid Riigikogu kõnepuldi!

15:00 L. Meri

Lugupeetav valitud president, lugupeetav Riigikogu esimees, Riigikogu, diplomaatiline korpus, valitsus ja ennekõike mu kallid kaasmaalased siin ja valdades ja mitme-setme mere taga! Kui ma eile õhtupoolikul oma esimese lahkumiseelse intervjuu andsin, valitses maailmas veel suhteline rahu. Kui ma järgmise intervjuu andsin, käis juba sõda. Enesestmõistetavalt puudutab see ka Eestit. Mitte selle kaudu, et meil oleks põhjust oodata rahvusvahelise terrorismi ja tema organisatsiooni, al-Qaeda rünnakut. Seda mitte. Eesti töötab rahulikult edasi. Kuid moraalselt ja juriidiliselt puudutab eile kell 18.30 Eesti aja järgi puhkenud sõda meid küll. Mul on kahju, et pean oma ametivolituste üleandmise päeval, oma ametis püsimise viimasel tunnil aega võtma ja ette lugema Balti harta järgmised read, millele on alla kirjutanud Ühendriikide, Eesti, Läti ja Leedu president. Need kõlavad järgmiselt: "Osapooled peavad omavahel ning ka teiste riikidega nõu juhul, kui üks osapooltest tajub, et tema territoriaalset terviklikkust, iseseisvust või julgeolekut ähvardab oht või riskiolukord. Osapooled kasutavad niisugusteks nõupidamisteks bilateraalseid ja multilateraalseid mehhanisme." Mu daamid ja härrad! Eesti teab, mida tähendab oht julgeolekule ja oht territoriaalsele terviklikkusele. Pärast sõjategevuse algust saatsin eile õhtul USA presidendile George Bushile kinnituse, et Eesti on oma kohustustele truu ning Ameerika Ühendriigid ja tema liitlased võivad arvestada meie väikeriigi toetust ka selles sõjas - mis ei ole NATO sõda - rahvusvahelise terrorismi ja julgeoleku õhnestajate vastu. Kogu demokraatlikus Euroopas suurendatud valmisolek sisemise julgeoleku ja kaitse tugevdamiseks on ka Eesti rahvusvaheline kohustus ja samas - ja ennekõike - sisepoliitiline kohustus, mis tagab meie kodanikele julgeoleku ja kaitse Eesti külas ja linnas, Eesti maanteedel ja tänavatel. Sarnase kinnitusega olen öösel pöördunud ka Ameerika Ühendriikide lähimate liitlaste, Briti peaministri Tony Blairi ja Prantsusmaa presidendi Jacques Chiraci poole. Lubage mul selle ootamatu, kuid paratamatu sissejuhatuse järel tulla päevakorrapunktide juurde, mis on seotud ametivolituste üleandmisega vastvalitud presidendile Arnold Rüütli. Ka siin olen sunnitud kõigepealt suure rahuldusega märkima, et ühe riigipea lahkumine ja uue riigipea ametisseastumine, mis on ju pidulik ja tavatu sündmus, ei ole vähimalgi määral halvanud riigikaitse kõrgema juhi ning kaitseväge täpset koostööd. Selle eest tahaksin eriliselt tänada ja esile tõsta kontradmiral Tarmo Kõutsi. Edasise tegevuse korraldamine jääb juba president Arnold Rüütli, kaitseväge juhataja ja valitsuse õlgadele. Luban endale vaid meelde tuletada, kuivõrd tähtis on pingelistes olukordades, kõnelemata kriisidest, rakendada põhimõtet - üks president korraga. Üldisemalt kõneldes tahaksin taas osutada, et Eesti on nii pindalalt kui rahvastikult väike riik ja Eesti eneseteostus ja eesmärgid on ennekõike ja paratamatult moraalselt laadi. Eesti on piirkond, kus eestlased on suutnud püsima jääda enamasti ebasõbralikus maailmas, ning olles küll osa Euroopast, on meid enam kui kord püütud Euroopa küljest lahti kiskuda. Kuid just eestlaste truudus oma väärtushinnangutele ja meie sõprade poolehoid eesti jonnile lubavad meil täna ja homme arvestada nende abi sarnaselt, aga tõhusamalt kui minevikus. Olles väike, on Eesti ühtaegu vana maa ja noor riik. Eestlaste ajalugu ulatub minevikku üle viiekümne sajandi, Eesti riik ulatub minevikku aastani 1918. Me võime tagasi vaadata korduvatele katsetele murda või eitada Eesti riigi järjekestvust, kuid ükski neist katsetest ei ole õnnestunud. Sellest tohime järeldada ja peame järeldama, et võime enesekindlalt edasi liikuda tulevikku. Meie moraalsed ootused on ulatuslikud, kuid meie võimalused on piiratud. Eksituste lõtk on Eestil väike või koguni olematu. Eesti riik ei tohi teha vigu ja Eesti rahvas ei tohi teha vigu. Kui suurriigid teevad vigu, kannatavad teised sageli enam kui suurriigid, vähemasti lühiajaliselt. Eesti on püsima jäänud, sest ta ei ole teinud liialt vigu. Kuid läbipõimunud ehk globaliseerunud maailmas me peame hoolt kandma, et me vigu ei teeks üldse. Mida ma tahan sellega öelda? Esiteks peame hoolitsema, et Eesti rahvas püsiks. Peame kaitsma oma keelt, ennekõike poolharitlastest tõusikute eest, ja peame süvendama lastes meie mineviku ja kommete mõistmist. Mitte mineviku nimel, vaid selle tõttu, et meie minevik, meie kokkupuuted totalitarismiga, meie tapetud, vangistatud ja küüditatud, lühidalt, meie ajalooline kogemus on tänapäeval demokraatliku maailma ühisväärtuste alusmüür. Sellele alusmüürile ehitamegi oma ühist tulevikku kindlas teadmises, et totalitarismi õudused kaoksid jäädavalt. Edasi. Peame kõik endast oleneva tegema, et oleksime tugevasti juurdunud Euroopas. Euroopa ei ole karneval

ega õllepidu, Euroopa on ennekõike Ateena, Rooma ja Jeruusalemma kiirgus, mille väärtusi tuleb kaitsta maailmas, mis on astunud kolmandasse aastatuhandesse. Ja lõpuks: need eesmärgid olgu tasakaalus. Meie hulgas on neid, kes tahaksid olla eurooplased, olemata eestlased. Ja on kahetsusväärset ka neid, kes tahaksid olla eestlased, olemata eurooplased. Esimesed neavad meid silmitusse tulevikku ja teised neavad meid oludesse, millel ei saagi olla tulevikku. Niisiis on väikeriigi poliitika kunst, mille võti on tasakaal. Tasakaal ei ole fatalism. Tasakaalu eest tuleb tasakaalukalt võidelda. Tuleb ühtaegu näha nii tulevikku, olevikku kui minevikku, kust ammutame kogemusi ja näeme ka vigu. Need inimesed, kes on meile pärandanud iseseisva Eesti, kandsid Homerose suus nimetust "vaikiv enamus" ja nende kohta arvati, et nad jälgivad meid, elavaid. Olen püüdnud Eestit teenida teadmises, et kõik silmitud põlvkonnad minevikust meid jälgivad ja - annaks Jumal! -meiega koos vahel - kas või harva - ka rõõmu tunnevad. Mul on olnud üks eelis: mu vanemad ja mu elukäik on mind hakanud väga noorelt koolitama. Mõnda aega oli see eelis ka puudus. Mõnele ma olin võõras, mõni ei saanud minust aru ja mõni kahtlemata ei saagi minust mitte kunagi aru saama. Aga see kõik on minevik. Praegu on mul parasjagu aega teile kõigile öelda tänu koostöö eest, mis on Eestist teinud maailmas juba tuntuma riigi. Tahaksin tänada kõiki siinviibijaid, kõiki valitsusi, kõiki kõrgemaid riigiametnikke, mu häid kolleege välismaalt ja muidugi mõista mu perekonda. Ka riigipeal on raskeid aegu, ja siis on tema sõnatuks toeks üksmeelne ja mõistev perekond. Praegu aga on aeg õnnitleda ametisse astuvat Arnold Rüütli, Eesti Vabariigi 17. riigipead ja kolmandat presidenti, kes jääb hoidma meie riigi järjekestvust ja head nime. Ma tahan teda südamest õnnitleda ja teie kõigi nimel kinnitada, et Eesti rahvas toetab teda lugupidamisega, truudusega ja armastusega. Palju õnne, härra Vabariigi President Arnold Rüütel! (Aplaus.) Ja lõpuks: mul on hea meel teile teatada, et oleme president Arnold Rüütliga arutanud põhiseaduse niisugust menetlust, mis annaks rahvale õiguse riigipead otse valida. Minu kahe ametiaja üheks kõige olulisemaks ülesandeks on olnud põhiseaduse kaitsmine. Olen teda kaitsnud päevapoliitiliste muudatuste eest ja rääkinud, et põhiseaduse kestmine ise on väärtus omaette. Ma olen kaitsnud põhiseadust väärtõlgenduste ja formalismi eest. Kuid täna kõnelen kui ametist lahkuv riigipea. Täna õhtust alates olen lihtsalt president, mitte Vabariigi President. Riigipea lahkumine poliitikast annab talle ainulaadse võimaluse. Võimaluse ja ka kohustuse kõnelda erapooletult ja ka astuda samme, mille erapooletus on väljaspool kahtlust. Seepärast algatan täna siin põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu, millel on kaks eesmärki. Esiteks, presidendi otsevalimised. Loodan, et aastal 2006 valitakse Vabariigi President otse Eesti Vabariigi kodanike poolt. Teiseks, Põhiseaduse Kohtu loomine. Eesti Vabariik vajab organit, kellel oleks põhiseaduse lõpliku tõlgendamise õigus, kellel oleks õigus lõplikult lahendada näiteks valitsuse ja parlamendi vahelised vaidlused või presidendi ja parlamendi vahelised vaidlused. See institutsioon võtab ka ohu, et mõni võimukas peaminister, parlamendiliider või president hakkaks endale ahmima võimu, mis talle põhiseaduse järgi ei kuulu. Põhiseaduse Kohus looks selle tasakaalu, mida Eesti Vabariik toimimiseks vajab. Mul on hea meel, et valitud president Arnold Rüütel on toetanud minu kavatsust algatada enne ametist lahkumist põhiseaduse muutmise. Austatud Riigikogu esimees! Ma algatan põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Teie käes on hetke pärast seaduseelnõu, mis annab Eesti rahvale õiguse, mis on enamusel demokraatlikest Euroopa rahvastest. Menetlege seda jõudsasti! (Riigikogu esimees võtab vastu põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu.) Härra president Rüütel, Eesti rahvas õnnitleb teid! Mu kallis Eesti rahvas, ma tänan teid! (Aplaus.)

15:00 Esimees

Härra president, tänan teid! Riigikogu juhatus kujundab teie poolt üleantud eelnõu suhtes oma seisukoha vastavalt seadusele. Armas president Lennart Meri, me oleme teid tänanud.

3. 15:00 Vabariigi Presidendi Arnold Rüütli ametivanne ja kõne

15:00 Esimees

Lugupeetud kohalviibijad, me jätkame uue presidendi ametivande andmisega. Valitud president Arnold Rüütel, palun teid ametisse astumisel anda Riigikogu ees ametivanne Eesti rahvale.

15:00 A. Rüütel

Astudes Vabariigi Presidendi ametisse, annan mina, Arnold Rüütel, pühaliku töotuse kaitsta vankumata Eesti Vabariigi põhiseadust ja seadusi, õiglaselt ja erapooletult kasutada minule antud võimu ning täita ustavalt oma kohuseid kõigi oma võimete ja parima arusaamisega Eesti rahva ja Vabariigi kasuks. (Aplaus.) (Hümn.)

15:00 Esimees

Väga austatud Arnold Rüütel, õnnitlen teid Riigikogu poolt. (Aplaus.) Vabariigi President Arnold Rüütel, palun teid Riigikogu kõnepulti!

15:00 A. Rüütel

Kallis Eesti rahvas! Austatud Riigikogu! Härra president! Härra Riigikogu esimees! Härra peaminister! Teie ekstsellentsid! Austatud daamid ja härrad! Üheksa aastat tagasi lõpetas minu eelkäija, president Lennart Meri oma esimese presidendikõne sõnadega 1918. aasta iseseisvusmanifestist: "Eesti, sa seisad lootusrikka tuleviku lävel!" 1990. ja 1991. aastal oli mul õnnelik võimalus koos rahvaga selle läve kättevõitmist ette valmistada. Seejärel läbisime üleminekuperioodi ja oleme tänaseks jõudnud arenenud riikide liigasse. Kümme aastat iseseisvat Eestit on muutnud meie välist ja sisemist palet tundmatuseni. Juba on üles kasvanud terve põlvkond, kelle eneseteostus langeb vabasse ja iseseisvasse Eestisse. Neil on üksnes hämar mälestus nende endi lapsepõlvest ning nende vanemate elust Nõukogude impeeriumis. Täna keskikka jõudnud Eesti inimesed on olnud need, kelle riskivalmidus ja ettevõtlikkus on aluse pannud Eesti edule: et oleme tehnoloogiliselt kiiresti järele jõudmas arenenud riikidele, et Eesti majandusse on julgetud investeerida ning et täna seisame Euroopa Liidu ja NATO väravas. Sellele põlvkonnale kuulugu ka meie tunnustus. Suur ja tunnustusväärne on aga olnud ka president Lennart Meri panus, kes riigijuhina on neid protsesse mõjutanud. Siiski on kohane küsida endalt: "Kas lootustest tulvil tulevik on täitunud? Kas riik, mille me taastasime, on saanud turvaliseks rahvakoduks, kus piltlikult öeldes jätkub tööd ja leiba kõigile selle riigi asukatele? Kas ei ole sageli nii, et endiselt on ühtede päralt tulevik ja teiste päralt üksnes lootus?" Neil kõhklustel on alust, sest eduka Eesti kõrval on ka teine ja mitte sugugi väiksem Eesti. Need on meie oma inimesed, kes on pidanud sageli ülekohtuselt kõrget hinda maksma Eesti edu eest. Suur osa Eestist püüab kuidagiviisi ots otsaga kokku tulla ja omakorda kõige nõrgem osa sellest otsib lohutust või unustust meelemärkidest, millel on olnud traagilised tagajärjed. Eesti presidendi jaoks ei saa olla mitut Eestit. See teadmine seab meile kõigile kõrge kohustuse ja ka vastutuse. Minu presidendiks astumine leiab aset Eestile ja kogu maailmale kriitilisel ajal. Seisame silmitsi üha laieneva terrorismiohuga. 11. septembril Ameerika Ühendriike tabanud terrorirünnak on eilsest alates leidnud sõjalise vastuse. Demokraatlikul maailmal ei jäänud teist valikut. Rohkem kui kunagi varem vajab Eesti taas üksteise õlatunnet ja kokkuhoidmist. Kinnitan teile, et tahan mulle põhiseadusega võimaldatud piires ning mind Eesti presidendiks valinud rahvaesindajatelt saadud mandaadi alusel teha kõik endast olenev, et vähendada kuristikuks paisunud lõhet erinevate sotsiaalsete kihtide, poliitiliste jõudude, institutsioonide ja võimutasandite vahel. Eestis tuleb taastada laialdane sotsiaalne dialoog, mis on eelduseks erinevate huvide mõistmisele ja erisuste seast omakorda ühishuvi väljaselgitamisele. Meie põhihüda on usalduse ja vastutuse defitsiit. Meil kõigil tuleb mõelda sellele, nii kohaliku kui riigivõimu tasandil. Seetõttu peaks presidendi esmaseks ülesandeks olema konsulteerida mitte ainult peaministrit, vaid kõiki põhiseaduslike institutsioonide juhte. Regionaalpoliitika tugevdamiseks on vaja kokku kutsuda kõigi tasandite omavalitsusesindajate kogu. Eesti areng on kreenis keskuste poole, nüüd tuleks seda tasakaalustada. Kindlasti jätkavad tegevust vähemusrahvuste ümarlaud ja akadeemiline nõukogu. Võib-olla tuleks kaaluda ka kodanikuühiskonna tuumaks oleva kolmanda sektori esindajate koja loomist presidendi juures. Loodan, et need tavaõiguslikud algatused leiavad toetust nii asjaosaliste endi kui ka avalikkuse poolt. Hinnates kõrgelt ajakirjanduse rolli ühiskonnasisese dialoogi ning avaliku arvamuse kujundamisel, on oluline sisse viia regulaarsed kohtumised üleriigiliste meediakanalite, ajalehtede ja maakonnalehtede peatoimetajatega. Kuna olen Eesti säästva ja tasakaalustatud arengu strateegia tingimusteta toetaja, siis mõistetavalt hindan erakondade ja valitsuse tegevust just selles mõõtkaavas. Tunnistagem, et paljuski on siin piirdutud üksnes sõnadega või siis teistpidi, reformitud reformide eneste pärast. Valitsema kipub mentaliteet, mis soosib priiskavat tarbijalikkust ja ratsa rikkaks saamist. Olen seda meelt, et Eesti viib kreenist välja ja tagab heaolu eeskätt niisuguse regionaalpoliitika rakendamise, mis loob selged võimalused keskustest ka kõige kaugemate piirkondade toimetulekuks. Meie ees seisev ühinemine

Euroopa Liiduga manitseb meid keskendama oma tähelepanu kõigi tasandite võimuorganite haldussuutlikkuse tõstmisele ja seda ka väiksemis valdades, selle asemel et loota nende probleemide iseeneslikule kadumisele koos valdade liitmisega. Eesti asend ja maine Euroopa Liidus ja kogu maailmas sõltub sellest, milline on meie demokraatia ja poliitilise kultuuri tase, kuivõrd on rahvast kaasatud tema saatust mõjutavate otsuste tegemisel, kas võimude lahususe ja tasakaalu printsiip toimib piisavalt, kas on tagatud kohtuvõimu kui demokraatia ühe nurgakivi sõltumatus, kuidas on kaitstud vähemuste huvid. Äsja anti Riigikogu menetluse presidendi otsevalimist käsitlev põhiseaduse muutmise ettepanek. Vajadus ja valmisolek selleks on olnud üldrahvalik. Loodetavasti on see esimeseks tõsiseks sammuks rahva poliitilise võõrandumise vähendamise teel. Parandamist vajavad ka Riigikogu valimise põhimõtted. Rahvaesindajate seotus oma valijaskonnaga peaks suurenema. Siseriiklikult rõhutatav regionaalsuse põhimõte võiks seista au sees Eesti välispoliitikaski. On kõnekäänuks saanud Machiavelli kunagine ütlus, et sõpru tuleb otsida lähedalt. Välispoliitiline tegevus võiks seetõttu olla keskendatud meiega ajaloolise saatuse kaudu seotud regioonile: Balti riikidele, Baltoskandiale, teistele Eesti lähinaabritele ja Läänemere piirkonnale. Regionaalsele koostööle orienteerib meid ka Euroopa omavalitsuste harta. See tähendab, et partnerlust ei teostata üksnes riikide vahel, vaid et see laieneb ka eri riikide omavalitsusüksuste vaheliseks koostööks. Eestil on siin head eeskju võtta nii Soomelt, Rootsilt kui ka Saksamaalt. Ja see on omaks tunnistatud kogu Euroopa Liidus. Regionaalsuse põhimõtte eelistus ei tähenda kuidagi ükskõiksust mujal toimuva suhtes. Maailm on väike ja meie saatused on sõlmitud ühte. Globaalselt mõtestatud maailm tähendab keskkonnakasutuse kokkuleppeid ja ühist julgeolekut. Nüüd, kus me oleme olnud Ameerika Ühendriike tabanud terroriakti vahetuks tunnistajaks, tahan kinnitada omalt poolt, et Eesti toetab tingimusteta terrorismivastast võitlust. Seejuures oleme veendunud, et ühtki rahvast ja suuri maailma usundeid ei saa iseenesest terroristlikeks pidada. Rahvuslike ja usuliste tõekspidamiste austamine on üks osa inimõigustest. Tõenäoliselt veel minu presidendiks oleku ajal saab Eestist Euroopa Liidu liige. Kuid see sõltub ikkagi rahva enda otsusest. Suur sisuline töö seisab selles osas ees ka Eesti valitsusel ja ametkondadel. Presidendina kavatsen anda omapoolse panuse selle protsessi tõhustamiseks. Sõltumata sellest, kas Eestist saab Euroopa Liidu liige, tuleb tähtsaks pidada piirilepingu sõlmimist Vene Föderatsiooniga. Usun, et see on mõlemapoolselt oluline. Loodan igati kaasa aidata, et Eesti ja Vene suhted areneksid heanaaberlikus, teineteise mõistmise ja vastastikuse kasulikkuse õhkkonnas. Eesti on olnud läbi aegade erinevate kultuuride ristumiskohaks, mille keskelt oleme suutnud välja arendada ja säilitada oma rahvusliku identiteedi. Kas poleks just nüüd, kasutades ära oma ajaloolist kujunemistausta ja kogemust, õige aeg püüelda selle poole, et Eestist saaks põhja-lõuna ja ida-lääne kohtumispaik, kus Eesti algatusel ja vahendusel sünniks nii meie regiooni, Euroopa kui ka maailma turvalisust suurendavad kokkulepped. Austatud Riigikogu liikmed! Ametisse astunud Eesti Vabariigi presidendina on mul kolm eelistust, mille ühel või teisel viisil täitumist loodan saavutada ametisoleku aja lõpuks. See eeldab ka ametipädevuse piires omapoolset keskendumist. Eesti füüsiliseks ja rahvuskultuuriliseks kestmiseks pole tähtsamat meie demograafilisest seisust. Meie püsijäämisest rahvana sõltub meie võimalus anda oma rahvuskultuuri kaudu panus inimkultuuri arengusse. Ometi, meie rahvas vananeb ja väheneb jätkuvalt. Samas puudub meil konsensuslikult vastuvõetud pikaajaline kava tingimuste loomiseks demograafilise käitumise muutmiseks. Luban selle vastuvõtmisele ja käivitamisele igati kaasa aidata. Teiseks tähelepanu vääriks valdkonnaks on haridus. Haridus tähendab valmisolekut muutustega kohaneda ja vastu võtta uusi väljakutseid. Kuid samas sõltub haridusest ka meie rahvuskultuuri ja teaduse saatus. Küsimus ei ole ainult selles, et kogu Eesti peab koolis käima, vaid selleks peavad olema kõigile võrdsed võimalused. Mitte fosforiidi ja põlevkivi müügist ei saa me rikkaks, vaid meie rikkus põhineb meie ajude hallollusel. Seda mõistsid meie esiisad, kui nad püüdsid vaimu poolest suureks saada. Selleks on kutsunud meid üles juba Jakob Hurt. Kolmanda prioriteedina nimetan tööhõivet. Iga inimese ja kogu rahva väärikus luuakse töös ja tööga. Tööpuudus ei ole seega mitte ainult majanduse, vaid ka sotsiaalse toimetuleku ja ühiskondliku moraali küsimus. Kui inimene teeb tööd ja loob uusi väärtusi, siis saab ta sellega ka elule kaasa rääkida ja tunneb end rahva täisväärtusliku liikmena. Töö kindlustamisel tuleks eriti tähtsaks pidada rahvusliku kapitali konkurentsivõimet, väikeettevõtlust ja ümberõpet. Alahinnata ei saa ka ametiühingute rolli tööjõuturu tasakaalustajana. Ainult õiglaselt tasustatava töö andmisega suudame kindlustada selle, et Eestis ei oleks enam mahajäänud ääremaid ja peredel oleks piisav sissetulek ning uutel põlvkondadel kasvuruumi. Kui suudame selle teostada, siis suudame ka taastada Vabadussõja ja taasiseseisvuse eest peetud võitluse päevilt pärit riikliku ja rahvusliku eneseväärikuse. Kallis rahvas! Meil on vaja üles ehitada niisugune ühiskond ja riik, kus inimeste jaoks on usk oma riigi kestmisse ja

eluvõimesse loomulik. Oskar Looritsa sõnu korrates: "Meie saatus on siiski meis endis, aga mitte pimedas juhuses." Täna on ülim aeg Eestile öelda: "Sa oled väärt, et sind armastataks." Armastus tähendab ennekõike pühendumist. Selleks soovin meile kõigile meelegindlust! Täna tähelepanu eest! (Aplaus.)

15:00 Esimees

Vabariigi President Arnold Rüütel, ma tänan teid! Lugupeetud kohalviibijad, sellega on Eesti Vabariigi presidendi ametisse astumise pidulik protseduur lõppenud. Juhatuse nimel kuulutan välja kümneminutilise vaheaja. V a h e a e g

15:00 Aseesimees T. Kelam

Lugupeetud kolleegid! Meie vaheaeg on lõppenud. Jätkame oma istungit.

4. 15:00 Teated

15:00 Aseesimees

Meil on terve hulk teateid ja võimalus kasutada vaba mikrofoni. Kõigepealt teated. Seoses Riigikogu liikme Mihkel Pärnoja volituste taastumisega käesoleva aasta 6. oktoobril lõppesid 5. oktoobril Riigikogu liikme Ivar Tallo volitused. Riigikogu juhatus registreeris Riigikogu liikme Mihkel Pärnoja Mõõdukate fraktsiooni. Riigikogu juhatus kinnitas Riigikogu liikme Meelis Paaveli lahkumise majanduskomisjonist ja asumise põhiseaduskomisjoni liikmeks ning Riigikogu liikme Mihkel Pärnoja asumise majanduskomisjoni liikmeks. Riigikogu juhatus võttis menetlusse järgmised eelnõud: Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud seaduse "2002. aasta riigieelarve" eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud toote nõuetele vastavuse tõendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud kriminaalmenetluse koodeksi täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on õiguskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud Eesti Vabariigile seoses rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks olemisega varaliste kohustuste võtmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud tubakaaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud riiklike peretoetuste seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud hasartmängumaksu seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse käesoleva aasta 26. septembril algatatud õppetoetuste seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; Eestimaa Ühendatud Rahvapartei fraktsiooni käesoleva aasta 27. septembril algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Riigikogu juhatus määras Vabariigi Valitsuse algatatud kaubamärgiseaduse eelnõu (nr 810) muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. oktoobri kella 12. Riigikogu juhatus edastas viie Riigikogu liikme poolt esitatud arupärimise majandusministrile. Kolmapäeval, s.o ülehomme, 10. oktoobril osalevad Riigikogu infotunnis järgmised valitsusliikmed: haridusminister Tõnis Lukas, kaitseminister Jüri Luik ja rahandusminister Siim Kallas. Teated puudujate kohta sel nädalal. Riigikogu liikmete ja fraktsioonide andmetel ning Riigikogu juhatuse otsuste alusel ei võta täiskogu ja komisjonide istungitest osa käesoleval nädalal järgmised Riigikogu liikmed: Sergei Ivanov viibib 10.-14. oktoobrini Moskvas kaasmaalaste kongressil, Mart Siimann Koonderakonna fraktsioonist on haige, Koit Pikaro Keskerakonna fraktsioonist viibib 10. oktoobril Pärnus, Olev Raju Keskerakonna fraktsioonist on haige 8.-9. oktoobrini, Peeter Kreitzberg Keskerakonna fraktsioonist viibib 9. oktoobril Rakveres, Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsioonist viibib 10.-11. oktoobrini Moskvas, Jüri Adams Isamaaliidu fraktsioonist on haige, Jevgeni Tomberg Eestimaa Ühendatud Rahvapartei fraktsioonist viibib 9.

-11. oktoobrini Moskvas kaasmaalaste kongressil, Viktor Andrejev Eestimaa Ühendatud Rahvapartei fraktsioonist viibib samadel kuupäevadel Moskvas kaasmaalaste kongressil. Riigikogu juhatuse otsuste alusel on teenistuselähetusse suunatud kolleegid Tiit Käbin Reformierakonna fraktsioonist ja Mart Nutt Isamaaliidu fraktsioonist 8.-14. oktoobrini. Nad osalevad Lissabonis OSCE Parlamentaarse Assamblee alalise komitee töös ja OSCE migratsioonikonverentsil. Mart Meri Mõõdukate fraktsioonist viibib 11.-12. oktoobrini Frankfurdi raamatumessil. Oma liikmete äraoleku kohta ei ole esitanud andmeid Mõõdukate fraktsioon, Reformierakonna fraktsioon ja Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Lugupeetud kolleegid, meil on võimalus kasutada vaba mikrofoni. Ma palun registreeruda pärast haamrilööki! Kõnesoove ei ole registreeritud. Vaba mikrofon jääb kasutamata. Ma soovin teile meeldivat õhtu jätku! Me kohtume homme hommikul oma teispäevasel istungil kell 10. Täna teid! Istungi lõpp kell 16.04.